

MINDEN ÜNNEPLÉS ELMARADT

Ekkoriban már minden ünneplés elmaradt, s a bombázások szinte mindennaposak lettek, legalábbis a berepülések. Mindennap bement a rádió az ismert szöveget: „Baja, Bácska, riadó! Elmaradtak az előadások és minden más rendezvény. Percek alatt kiürültek az utcák, ha visított a sziréna. Mindenki rohant a legközelebbi óvóhelyre. A sziréna hangja ijesztő volt. Fellelegeztünk, amikor a támadás végét jelző sziréna szólalt meg. Nekünk hiába volt saját óvóhelyünk, a legnagyobb légítámadást a szabad ég alatt értem meg. Burgonyaszedés volt. A munkásokkal a krumpliföldön voltunk. A sziréna hangjára elbújtunk a kukoricásban. Édesapám betakart kukoricaszárral. Láttuk, ahogy nyílik a bombázó ajtaja, és eresztik le a bombákat. A fejünk fölött hullottak. Nem tudtuk, hogy azok a várost érik, nem bennünket. Én biztonságban éreztem magam a kukoricaszár alatt. Egyik munkásnőnk átszaladt a mellettünk lévő tarlóra, és egy óriási szalmaboglya mögé bújt. Ő akkor érezte magát biztonságban, amikor nem látta a repülőgépeket. Amint újra megpillantotta őket, átszaladt a boglya másik felére. Akkor még nem tudtam, hogy fentről mindent látnak. Ezek amerikai bombázók voltak. Ez volt a szőnyegbombázás. Lebombázták a Hosszú utcát, a vele párhuzamos Hideg utcát. Mindkettő a Zentai út és a Wesselényi út között van. Valószínűleg a teherpályaudvar volt a célpont. Mindent otthagytunk hazáig. Már útközben kiabáltak az emberek: „Ég a házunk!” Amikor a házunkhoz értünk, akkor láttuk, hogy a mellettünk lévő ház égett le. A miénket locsolták a tűzoltók, így nem kapott lángra. Az amerikaiak melléfogtak. A mellettünk lévő kis utca végén volt a teherpályaudvar, ahol munícióval megrakott vagonok álltak. Egész nap ropogtak a golyók, mivel egyik vagon találat érte. Engem és apámat kivéve a mi családunk a gyümölcsösben, az óvóhelyen vészelt át a szőnyegbombázást. Édesapám igyekezett mielőbb kiérni a gyümölcsösbe. Megnyugodott, amikor látta, hogy a városi otthonunknak nincs nagyobb baja. A Párhuzamos úti házat meg sem lehetett közelíteni.

Mindennapi gondjaink mellett észre sem vettük, hogy a magyar honvédség kezd költözködni. Apánk behívót kapott: jelenjen meg lovas kocsival az adott helyen. A kocsit a honvédség megpakolta és elindította Magyarországra irányába. Akkor tudtuk meg, hogy német megszállás alatt vagyunk. Előtte pár hónappal volt egy általános mozgósítás. Azokat, akik termelők voltak, nem vitték el katonának. Végül behívót kaptak a gazdáik is. Meg kellett

jelenniük kocsival, lóval. Megpakolták a kocsikat, és útnak indították a határ felé. Miután a célhelyen lepakoltak, a kocsisok igájukkal együtt mehettek haza. Ezekben a napokban láttam utoljára a nagyapám. Meglátogatott bennünket, órákig játszott a kisöcsémrel a fák alatt kiterített pokrócon. Hiába kiabált a kocsis, hogy indulni kell, mert rövidesen életbe lép a kijárási tilalom.

1944 októberében bejöttek az orosz csapatok. Akkor még nem tudtuk, mi vár ránk. Az orosz katonák szétszéledtek, semmilyen fegyelem nem volt, részegeskedtek. Mi a gyümölcsösben maradtunk lakni. Kislány voltam, de a környék nagylányaival együtt a bunkerben aludtam, aminek a bejárata ekkor is álcázva volt rőzsével. Közismertté vált, hogy az orosz katonák futnak minden lány után. Láttuk, amint a lányok minden irányba szöknek vagy igyekeznek elbújni előlük. A borkamrákban gépfegyvereikkel lőtték a hordókat, nagy benzineskannákba fogták fel a bort, és vitték magukkal. Édesapám kinyitotta a csapokat. Folyt a bor minden irányba, de így a hordókat megmentette. Megtanultunk oroszul egy szót, de azt jól megtanulta mindenki: Dáváj, dáváj! Az oroszok mindent vittek, ami megtetszett nekik. A karóráknak nem tudtak ellenállni. Volt, akinek öt karóra volt a kezén. Nem messze tőlünk egy apa védte a lánya hozományát. Lelőtték. A legjobb az volt, ha mindenhez jó képet vágott az ember. Az enyéme is ezt tették, akkor is, amikor a katonák megették az egész ebédünket.

Volt jóindulatú orosz katona is.³ A nagyszüleimnél is voltak katonák elszállásolva. Egy nap a kapitány azzal lepte meg a nagymamám, hogy ajándékozott neki egy zsák cipőt, ami a cipőgyárból származott. Mindegyik cipő ballabas volt. Akkor még nem tudtuk, hogy milyen nagy szerencsénk van az oroszokkal. Később tudódott ki, hogy ahol orosz tisztek voltak, onnan nem hurcoltak el senkit a partizánok. Egy nap azonban a nálunk elszállásoltak bejelentették, hogy aznap mennek tovább, valószínűleg a frontra, ahogy mondták. A kapitány felült nagyapám legszebb lovára, és indulást vezényelt. Akkor már az utca tele volt katonával.

³ A Délvidéken lezajlott atrocitásokról tanúskodók közül igen sokan őriztek meg emlékezetükben olyan élményt, hogy a szovjet katonák védték meg a magyarokat a partizánokkal szemben. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ezek a katonák nem erőszakoskodtak és kegyetlenkedtek nőkkel vagy nem szajréztak – mint akkor mondták: zabráltak – alkalomadtán.